

ara futur L'encaix diplomàtic

L'opinió

CARLES BOIX

CATEDRÀTIC DE POLÍTICA I Afers PÚBLICS
DE LA UNIVERSITAT DE PRINCETON

La qüestió internacional

Ara que, per fi, la separació de Catalunya és a l'agenda política de manera explícita, cal debatre el procés d'integració plena de Catalunya dins la comunitat internacional. Aquesta qüestió, que Espanya voldrà utilitzar per bloquejar les nostres aspiracions nacionals, gira al voltant de tres problemes que examino tot seguit.

1. La regulació del dret a l'autodeterminació

Des del 1960 les Nacions Unides han reconegut el dret a l'autodeterminació per a territoris colonials i per a pobles amb una situació d'explotació o subjugació completes. Catalunya no entra dins d'aquestes categories. Tanmateix, la seva constitució com a estat independent no vulneraria cap norma internacional: com va indicar el Tribunal Internacional de Justícia en una opinió emesa l'any 2010 sobre la secessió de Kosovo, encara que el sistema jurídic internacional no atorga explícitament el dret a autodeterminar-se, tampoc no prohibeix l'exercici de l'autodeterminació.

2. El reconeixement internacional

Com indica la Convenció de Montevideo del 1933, una entitat es constitueix en estat d'acord amb el dret internacional quan té un territori i una població estables i un govern capaç de governar-los, i quan pot actuar com a estructura independent i sobirana respecte a altres estats. Fixem-nos que no cal el reconeixement per part d'altres estats per ser un estat de ple dret. Per això mateix, les repúbliques bàltiques van passar a ser estats un cop es van declarar independents i abans que cap altre estat les reconegués com a entitats sobiranes. Per tant, una simple declaració d'independència convertiria Catalunya en un estat independent.

XAVIER BERTRAL

Naturalment, el reconeixement internacional no deixa de ser essencial (tot i que és posterior a l'acte de sobirania) tant per poder operar com una entitat normal al món com per poder ser membre d'organitzacions internacionals. Obtenir el reconeixement d'altres països és, però, una qüestió estrictament política i diplomàtica que requereix dues coses: un procés d'independència pacífic, democràtic i legítim per deixar sense arguments els que s'hi oposen; i la feina intel·ligent i pacient del govern de la Generalitat per crear

una xarxa d'amics (com ara els grans estats europeus i els Estats Units) que acceptin un fet consumat (i que entenguin que Catalunya seria una democràcia estable i pròspera i un aliat estable).

3. La pertinença a la Unió Europea

En el debat sobre la independència, la majoria dels catalans sembla que aposten per ser un nou estat d'Europa (i, més exactament, de la UE).

I aquí la pregunta és si una Catalunya independent passaria a ser admesa automàticament a la UE o si, en canvi, Espanya podria vetar-ne l'admissió. Com que no hi hagut mai cap ampliació interna de la UE, no tenim cap precedent que ens permeti respondre a aquesta qüestió amb certitud.

Hi ha veus optimistes que creuen que, en aplicació de la Convenció de Viena del 1978 sobre successions d'estats als tractats (article 34), Catalunya se subrogaria automàticament en la posició d'Espanya i passaria a ser part de tots els tractats i organitzacions a què pertany l'estat espanyol. Personalment, ho dubto. La Convenció de Viena es refereix a tractats internacionals. Les organitzacions internacionals són diferents: els seus membres s'autoregulen diàriament i, naturalment, volen decidir qui són els seus socis. Ara bé, això no vol dir que calgui ser pessimistes. Primer, Espanya és (i serà) un país políticament feble a Europa, amb poca capacitat de veto permanent. Segon, hi ha actors importants (des d'estats a grans multinacionals) poc interessats a tenir un forat negre en una economia, com la catalana, de la grandària de Portugal. Tercer, és veritat que pertànyer a la UE té avantatges importants (un mercat unificat i una protecció tàcita contra la voluntat de reabsorció d'Espanya), però es pot prosperar fora de la UE: els millors estats d'Europa – Noruega i Suïssa – no en són membres, és possible mantenir els mercats oberts amb Europa i el món mitjançant una xarxa de tractats bilaterals i, de fet, el mateix euro és una cotilla amb efectes cada cop més discutibles.

Al capdavant, resoldre l'encaix internacional de Catalunya dependrà de la nostra capacitat d'explicar a fora la naturalesa del conflicte polític (no només fiscal) existent, de defensar el tarannà pacífic i europeu del país i de generar una xarxa d'aliats. Com deia el president Mas fa escassament una setmana, la sobirania no és un joc de nens. Efectivament, perquè no ho sigui, ara li toca a la Generalitat liderar aquest procés de cara enfora de manera explícita i creïble.